

АНОТАЦІЯ

Вальчишин І.А. Взаємодія органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіоні. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». – Національний лісотехнічний університет України – Львів, 2024.

У роботі вивчено теоретичні аспекти та сутність взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб. Розглянуто формування правових основ взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб. Аналіз світових тенденцій взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб. Досліджено аспекти та підходи до взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіонах, такі як інформаційна підтримка та консультування, співпраця з неурядовими організаціями, надання адміністративних послуг, механізми громадського контролю, залучення донорських організацій та місцевих громад до підтримки ТПО. Проаналізовано особливості вирішення питань ТПО у Львівській області, а саме здійснено: інституційну координацію та підтримку, активне залучення громадянського суспільства та неурядових організацій, розв'язання житлового питання, інтеграцію та соціальну адаптацію, надання медичної допомоги та психосоціальної підтримки, міжнародну допомогу та здійснюється відповідна співпраця. Здійснено аналіз взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні проблем ТПО у сфері охорони здоров'я Львівщини. Наведено проблеми взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіоні, основними з яких є нестача комплексного підходу до фінансування соціальної підтримки, забезпечення житлом, доступу до соціальних виплат і пенсійних програм. Запропоновано

напрямки підвищення ефективності взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань ТПО.

Ключові слова: тимчасово переміщені особи, органи публічної влади, громадськість, волонтерство, взаємодія, війна.

ABSTRACT

Valchyshyn Iryna. Interaction Between Public Authorities and the Public in Addressing Issues of Internally Displaced Persons in the Region. – Qualifying scientific work as manuscript.

Thesis for earning Master’s Degree in the speciality “Public Management and Administration”. - Ukrainian National Forestry University – Lviv, 2024.

The paper examines the theoretical aspects and essence of the interaction between public authorities and the public in addressing issues related to internally displaced persons (IDPs). The formation of the legal framework for interaction between public authorities and the public to resolve issues faced by IDPs is considered. An analysis of global trends in the interaction between public authorities and the public in addressing IDP-related issues is provided. The paper investigates various aspects and approaches to the interaction of public authorities and the public in solving the issues of internally displaced persons in the regions, such as information support and counseling, cooperation with non-governmental organizations, provision of administrative services, mechanisms of public control, and the involvement of donor organizations and local communities in supporting IDPs. The peculiarities of solving the issues of internally displaced persons in Lviv region are analyzed, namely: institutional coordination and support, active involvement of civil society and non-governmental organizations, solving the housing issues, integration and social adaptation, provision of medical care and psychosocial support, international assistance and ongoing appropriate cooperation. An analysis is conducted on the interaction between public authorities and the public in addressing health-related issues for IDPs in Lviv. The challenges in the interaction between public authorities and the public in addressing IDP issues in the region are highlighted, the main of which is the lack of a comprehensive approach to financing social support, housing provision, and access to social benefits and pension programs. Ways for improving the effectiveness of interaction between public authorities and the public in addressing IDP issues are proposed.

Key words: internally displaced persons, public authorities, public, volunteering, interaction, war.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	10
1.1. Теоретичні аспекти та сутність взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб.....	10
1.2. Формування правових основ взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб.....	13
1.3. Аналіз світових тенденцій взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб.....	17
РОЗДІЛ 2. СТАН ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В РЕГІОНІ.....	20
2.1. Особливості взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіонах.....	20
2.2. Результати дослідження.....	27
2.3. Проблеми взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіоні та шляхи їх вирішення	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВПО – внутрішньо переміщені особи

ЄС – Європейський Союз

ЛОДА – Львівська обласна державна адміністрація

МОМ – Міжнародна організація з міграції

НУО – неурядові організації

ТПО – тимчасово переміщені особи

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні виклики, пов'язані з великою кількістю тимчасово переміщених осіб внаслідок військових дій на території України, ставлять перед органами публічної влади та громадськістю нові завдання щодо забезпечення ефективної підтримки та інтеграції переселенців. Взаємодія між цими двома сторонами набуває стратегічного значення в умовах розширення соціальних функцій держави, що пов'язано з необхідністю забезпечення доступу ТПО до соціальних послуг, житла та працевлаштування. Незважаючи на наявність нормативно-правового забезпечення, механізм співпраці між органами влади та громадянським суспільством потребує вдосконалення. Суттєву роль у цьому процесі відіграють ініціативи громадськості, які в багатьох випадках є більш мобільними та гнучкими у наданні допомоги ТПО. Однак відсутність єдиної стратегії та системного підходу до фінансування й розподілу ресурсів підкреслює необхідність глибшого дослідження цього питання.

Проблеми взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб є надзвичайно актуальними в умовах сучасної України, де збройний конфлікт і його наслідки значно вплинули на соціально-економічний стан населення. Значний приріст ТПО через війну зумовив необхідність оперативної адаптації системи державного управління та місцевого самоврядування до нових викликів. Реформування механізмів взаємодії між владою та громадянським суспільством стало необхідним елементом у забезпеченні ефективної допомоги та інтеграції переселенців у нові громади.

На тлі зростаючої ролі громадських організацій, волонтерських рухів і міжнародних партнерів у вирішенні соціальних проблем, виникає необхідність оптимізації та координації зусиль для надання цілеспрямованої підтримки ТПО.

Це включає надання житла, соціальних виплат, доступу до медичних та освітніх послуг, а також створення умов для працевлаштування та професійного розвитку. З огляду на ці виклики, взаємодія між органами влади та громадськими ініціативами стає пріоритетною для ефективного вирішення питань соціального захисту ТПО. Особливої актуальності набувають питання прозорості, підзвітності, а також вдосконалення механізмів фінансування програм, що спрямовані на підтримку переселенців.

Об'єктом дослідження є взаємодія органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань, пов'язаних із тимчасово переміщеними особами.

Предметом дослідження є аналіз ефективності та шляхи оптимізації взаємодії цих суб'єктів у процесі підтримки ТПО в сучасних умовах.

Мета роботи – дослідити основні напрямки розвитку взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб. Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких завдань:

- розглянути нормативно-правове забезпечення соціального статусу ВПО;
- дослідити аспекти та підходи до взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіонах;
- проаналізувати особливості вирішення питань ТПО у Львівській області;
- здійснити аналіз взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні проблем ТПО у сфері охорони здоров'я Львівщини;
- запропонувати напрямки підвищення ефективності взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань ТПО.

Методи дослідження. У дослідженні використано системний підхід, що дозволяє оцінити взаємодію між різними суб'єктами у вирішенні питань ТПО. Застосовано методи аналізу й синтезу для оцінки ефективності механізмів державної підтримки та дослідження ролі громадянського суспільства в цьому процесі. Історико-правовий метод було використано для аналізу становлення

правової бази соціального захисту переселенців. Методи порівняльного аналізу дозволили вивчити міжнародний досвід вирішення подібних проблем.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в результаті дослідження висновки та рекомендації можуть бути використані в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування при формуванні програм соціальної підтримки ТПО. Також результати можуть стати корисними для громадських організацій, що працюють у сфері соціального захисту переселенців, та для наукових досліджень, спрямованих на покращення ефективності державної політики у цій сфері.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи – 50 сторінок, з них основного тексту – 44 сторінок. Перелік інформаційних джерел включає 54 найменування, з них 24 іноземною мовою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

1.1. Теоретичні аспекти та сутність взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб

Взаємодія органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб є складним і багатогранним процесом, що включає різні форми партнерства, обмін інформацією та залучення громадян до процесу ухвалення рішень. Дослідження цієї взаємодії спирається на теоретичні концепції публічного управління, соціальної взаємодії, партнерства між державою та громадянським суспільством, а також на принципи децентралізації влади. Важливо зрозуміти сутність цих теорій для розробки ефективних підходів до управління питаннями ТПО.

1. Концепція публічного управління та громадянського суспільства

Публічне управління передбачає взаємодію органів державної влади з різними зацікавленими сторонами, зокрема громадянським суспільством, для досягнення суспільно значущих цілей. У контексті роботи з ТПО важливим є те, що органи публічної влади повинні ефективно управляти ресурсами, спрямованими на соціальну підтримку переміщених осіб, водночас залучаючи громадськість до процесу планування і реалізації заходів. Це дозволяє не тільки підвищити ефективність політики, але й забезпечити її легітимність через участь громадськості.

Громадянське суспільство, яке включає громадські організації, волонтерські групи, місцеві громади та ініціативні групи ТПО, відіграє важливу роль як посередник між державними структурами та населенням. Через

громадські організації державні органи можуть отримувати зворотній зв'язок щодо реальних потреб переміщених осіб, оперативніше реагувати на їхні запити, а також залучати додаткові ресурси для вирішення кризових ситуацій.

2. Теорія соціального капіталу та його роль у вирішенні проблем ТПО

Теорія соціального капіталу, розроблена такими вченими, як Роберт Патнем, розглядає суспільні відносини як ресурс, який може бути використаний для вирішення соціальних проблем. Соціальний капітал складається з мереж довіри, співпраці та взаємодопомоги між різними групами. У контексті ТПО соціальний капітал дозволяє органам влади та громадськості працювати разом на основі взаємної підтримки та довіри.

Для вирішення проблем ТПО важливо формувати високий рівень соціального капіталу, коли громадські організації не тільки допомагають переселенцям, але й сприяють побудові довготривалих стосунків між місцевими громадами та переміщеними особами. Це може включати такі ініціативи, як соціальна адаптація, інтеграція на ринку праці та залучення до суспільного життя регіону.

3. Публічно-приватне партнерство у вирішенні питань ТПО

Публічно-приватне партнерство є ще одним важливим теоретичним підходом, що сприяє вирішенню соціальних проблем через залучення приватного сектору до державних ініціатив. Це партнерство дозволяє державі та громадянському суспільству мобілізувати додаткові ресурси, які можуть бути використані для надання житла, працевлаштування, медичної допомоги та інших послуг для ТПО.

Приватні компанії можуть брати участь у таких проєктах, як будівництво житлових комплексів для ТПО, створення робочих місць або надання фінансових та матеріальних ресурсів для підтримки громадських організацій, що займаються допомогою переміщеним особам. Водночас публічний сектор гарантує прозорість, справедливий розподіл ресурсів і контроль за дотриманням соціальних стандартів.

4. Теорія децентралізації та місцева влада у вирішенні питань ТПО

Децентралізація є ключовим елементом сучасного публічного управління, який полягає у передачі частини повноважень від центральної влади до місцевих органів самоврядування. Це дозволяє ефективніше вирішувати проблеми на місцевому рівні, враховуючи специфічні потреби регіонів та спільнот.

У випадку ТПО децентралізація сприяє тому, що місцеві громади та органи влади можуть оперативніше реагувати на виклики, такі як забезпечення тимчасовим житлом, медичною допомогою та освітніми послугами. Також це створює умови для тіснішої співпраці з громадськими організаціями, які діють на місцях і мають кращий доступ до інформації про реальні потреби переміщених осіб.

5. Участь громадськості в управлінні та вирішенні проблем ТПО

Участь громадськості в процесах прийняття рішень є важливою складовою сучасного управління. Це забезпечує прозорість, підзвітність та відповідність політики реальним потребам населення. У контексті ТПО участь громадськості може включати різні форми: від публічних обговорень та слухань до активної участі в робочих групах при органах влади.

Залучення громадян до процесу управління сприяє більш точному визначенню потреб переміщених осіб і підвищенню ефективності заходів, які впроваджуються на державному рівні. Водночас громадські організації можуть брати на себе функції контролю за використанням державних коштів, тим самим забезпечуючи прозорість та запобігаючи корупційним ризикам.

6. Медіація та врегулювання конфліктів

У багатьох випадках взаємодія між місцевими громадами та ТПО може супроводжуватися напруженістю через брак ресурсів або нерозуміння потреб новоприбулих осіб. У такій ситуації медіація, як механізм вирішення конфліктів, може стати важливим інструментом. Громадські організації можуть

виступати як посередники між ТПО та місцевим населенням, допомагаючи знизити рівень конфліктності та знайти компроміси.

Таким чином, теоретичні аспекти взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань ТПО базуються на необхідності тісної співпраці, прозорості, децентралізації та активної участі громадянського суспільства у прийнятті рішень. Ці підходи забезпечують стійкий розвиток регіонів, соціальну інтеграцію ТПО та підвищення ефективності використання ресурсів.

1.2. Формування правових основ взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб

Згідно із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка має право на постійне проживання в Україні, але була змушена покинути своє місце проживання через збройний конфлікт, тимчасову окупацію, насильство, порушення прав людини або надзвичайні ситуації природного чи техногенного характеру.

Основними актами міжнародного гуманітарного права, в яких чітко закріплені терміни та визначення для категорії «внутрішньо переміщена особа» і які відмежовують цю категорію від «біженця», є Конвенція про статус біженців 1951 року та Додатковий Протокол I до Женевських конвенцій 1949 року.

Згідно з Конвенцією про статус біженців 1951 року, біженець - це особа, яка «внаслідок обґрунтованих страхіттяв переслідувань за релігійними, расовими, національними, соціальними чи політичними мотивами перебуває поза країною свого постійного проживання та не може скористатися захистом цієї країни чи не бажає скористатися через такий страх захистом цієї країни.»

Щодо внутрішньо переміщених осіб, визначення міститься в різних міжнародних документах, але часто посилається на Конвенцію про захист гідності та прав людини в умовах внутрішнього переміщення, прийняту Генеральною Асамблеєю ООН у 1998 році. Однак важливо відзначити, що сама концепція внутрішньо переміщених осіб та їх правовий статус не так докладно регулюється, як у випадку біженців.

В міжнародних гуманітарних правових актах, таких як Конвенція про статус біженців 1951 року та Додатковий Протокол I до Женевських конвенцій 1949 року, розглядається статус внутрішньо переміщених осіб. Ця категорія охоплює осіб або групи осіб, які були примушені або зобов'язані покинути свої домівки чи місця проживання з метою уникнення наслідків військового конфлікту, масового насильства, порушень прав людини або природних чи антропогенних катастроф. Важливо відзначити, що ці особи не перетнули міжнародно-визнані державні кордони.

Відмінність між внутрішньо переміщеними особами і біженцями полягає у факті перетину міжнародно-визнаних кордонів. Біженці – це особи, які, внаслідок зазначених причин, залишають свою країну і перетинають міжнародно-визнані кордони своєї держави.

У контексті ситуації в Україні, важливо підкреслити, що міжнародне гуманітарне право не суперечить ситуації з внутрішньо переміщеними особами. Особи, які переселилися внаслідок тимчасової окупації територій, можуть отримати статус внутрішньо переміщеної особи. Згідно з міжнародним правом, це підтверджує їхнє право на захист від держави, де вони є громадянами.

Загалом, як вважають Пасічник Я.О., Стрельченко О.Г., «держави та місцеві органи влади повинні забезпечувати правовий захист та інші права та свободи внутрішньо переміщених осіб, а також створювати відповідні механізми та інструменти для забезпечення їхнього реєстраційного обліку, отримання документів, доступу до соціальних послуг, освіти, медичної допомоги та інших прав та свобод» [15].

Іншими словами, надання гарантій внутрішньо переміщеним особам є конституційним обов'язком держави, включаючи гарантії безпеки, соціально-правові та інші. І хоча чіткого переліку таких гарантій немає, вони повинні відповідати основоположним потребам людини, що гарантується міжнародними документами про права людини. Надання цих гарантій здійснюється в межах національного законодавства, а порушення прав внутрішньо переміщених осіб може бути підставою для звернення до міжнародних органів, таких як Європейський суд з прав людини.

В Україні існує конституційне та нормативно-правове забезпечення права на соціальний захист для ВПО. Згідно зі статтею 46 Конституції України, кожна особа має право на соціальний захист, що включає отримання пенсій, соціальної допомоги, компенсацій при втраті годувальника чи працездатності та інші види соціального захисту [8].

Це право для внутрішньо переміщених осіб знаходить своє відображення в низці нормативно-правових актів, таких як Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [20], а також у ряді постанов Кабінету Міністрів України, які визначають порядок обліку, соціальних виплат та допомоги для цієї категорії громадян. Зокрема, це включає регламентацію процесу обліку внутрішньо переміщених осіб, надання соціальних виплат та допомоги на проживання, а також формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

Важливо відзначити, що вказане законодавство свідчить про існування спеціального правового статусу для внутрішньо переміщених осіб в Україні, які стають суб'єктами соціального захисту. Таке законодавство визначає конкретні аспекти їхнього соціального захисту та надає відповідні права та гарантії в умовах внутрішнього переміщення через військовий конфлікт чи інші негаразди.

Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» чітко визначає тимчасово

окуповані території, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь [20]. Реформування та оновлення законодавства для відповідності поточним умовам конфлікту може стати ефективним шляхом забезпечення належного статусу та гарантій для громадян, які стали жертвами військових подій на будь-якій частині території України.

Отримання статусу внутрішньо переміщеної особи ґрунтується на обставинах, які примушують особу залишити своє місце проживання унаслідок або з метою ухилитися від негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, насильства, порушень прав людини чи надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру, згідно із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [20].

Набуття права на соціальний захист відбувається в момент включення особи до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб. Важливою рисою є те, що ця реєстрація та отримання довідки є безстроковими, за винятком випадків, визначених у Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Правовий статус внутрішньо-переміщених осіб включає їхній основний статус та можливий інший статус у сфері соціального забезпечення, такий як пенсійний, безробіття, вагітності і догляду за дитиною, інвалідності тощо. Наприклад, особа може одночасно бути пенсіонером та мати статус внутрішньо переміщеної особи. Це може породжувати питання подвійного статусу в сфері соціального забезпечення, де особа має право на певні виплати з одного боку, а з іншого - може отримати допомогу як внутрішньо переміщена особа. У цьому контексті важливо враховувати, що переміщення особи в іншу місцевість несе додаткові обов'язки, такі як отримання відповідного статусу, реєстрація та надання достовірної інформації про себе.

Отже, для реалізації прав на соціальний захист особа повинна отримати довідку про свій статус внутрішньо переміщеної особи та бути внесеною до відповідного реєстру. Це підтверджує, що спеціальний правовий статус

внутрішньо переміщеної особи не тільки надає їй особливі права на соціальний захист, але й накладає певні обов'язки.

1.3. Аналіз світових тенденцій взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб

Аналіз світових тенденцій у взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань ТПО охоплює багато аспектів, включаючи законодавчі ініціативи, інституційну підтримку, залучення громадськості та інновації. Представимо розширений аналіз ключових тенденцій, що формують цю взаємодію:

1. Інституційна підтримка та координація. Вирішення питань ТПО вимагає ефективної координації між різними рівнями влади, включаючи національний, регіональний і місцевий рівні. Багато країн створюють спеціалізовані агентства або міжвідомчі комітети, відповідальні за координацію зусиль щодо інтеграції ТПО. Наприклад, у Швеції діє Національне агентство з питань міграції, яке координує роботу з розміщення, підтримки та інтеграції біженців і ТПО.

У Європейському Союзі існує Європейське агентство з надання притулку (EUAA), яке допомагає країнам-членам розробляти та впроваджувати політики з надання притулку та інтеграції біженців. Це агентство забезпечує як фінансову підтримку, так і експертні консультації для урядів країн-членів. Подібні агентства діють і в інших регіонах, сприяючи ефективному розподілу ресурсів і наданню необхідних послуг ТПО.

2. Залучення громадянського суспільства та неурядові організації. Громадянське суспільство, включаючи НУО відіграє ключову роль у підтримці ТПО. У багатьох країнах НУО є першими, хто реагує на кризові ситуації, забезпечуючи житло, продовольство, медичну допомогу та правову підтримку.

У Німеччині, наприклад, організації на зразок «Карітас», «Червоний Хрест» та інші активно співпрацюють з урядом, надаючи життєво важливі послуги для ТПО.

Залучення місцевих громад також важливе для успішної інтеграції. У Канаді, зокрема, існує програма «Сприяння переселенню», де місцеві громади беруть на себе відповідальність за допомогу в інтеграції ТПО, включаючи надання житла, допомогу з працевлаштуванням і навчанням мови.

3. Законодавча підтримка та нормативне регулювання. Ефективна взаємодія публічної влади та громадськості багато в чому залежить від розробленого та імплементованого законодавства, яке регулює права та обов'язки ТПО. Уряди багатьох країн розробили спеціальні закони та нормативно-правові акти, спрямовані на захист прав ТПО та їх інтеграцію.

У Швеції, наприклад, діє законодавство, яке гарантує доступ ТПО до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг. У Канаді є спеціальні програми, що забезпечують правовий статус ТПО та надають їм доступ до ринку праці. На міжнародному рівні Женевська конвенція про статус біженців (1951 рік) і протокол 1967 року є ключовими документами, що регулюють права біженців і ТПО, забезпечуючи їм захист і підтримку на міжнародному рівні.

4. Цифровізація та інновації. Цифрові технології стають дедалі важливішими у взаємодії між урядами та громадянським суспільством у вирішенні питань ТПО. Багато країн створюють цифрові платформи для полегшення доступу ТПО до послуг. Наприклад, у Швеції діє цифрова платформа, через яку ТПО можуть отримувати доступ до інформації про свої права, соціальні послуги, освіту та працевлаштування.

Також важливою є тенденція до використання цифрових ідентифікаційних систем, які дозволяють ТПО зберігати та відновлювати свої особисті документи в електронному форматі. Це особливо корисно для осіб, які втратили документи під час переселення.

5. Місцева інтеграція та соціальна підтримка. Місцева інтеграція є важливим елементом у процесі адаптації ТПО до нового середовища. У багатьох країнах місцеві органи влади тісно співпрацюють з громадянським суспільством у розробці програм, які сприяють соціальній інтеграції, працевлаштуванню та доступу до освіти для ТПО.

У Швейцарії, наприклад, муніципалітети відповідають за організацію мовних курсів, професійного навчання та інших заходів, спрямованих на інтеграцію ТПО у місцеве суспільство. Ці програми також включають підтримку в пошуку житла та працевлаштуванні, що є критичними аспектами успішної інтеграції.

6. Підтримка психічного здоров'я. Враховуючи значний стрес і травматичний досвід, з якими стикаються ТПО, все більше країн приділяють увагу питанням психічного здоров'я. Організуються програми психологічної підтримки, які допомагають ТПО впоратися з наслідками вимушеного переселення та адаптації до нових умов життя.

Наприклад, у Норвегії впроваджуються програми, спрямовані на надання психосоціальної допомоги дітям і дорослим ТПО, що включають консультації з психологами, групи підтримки та програми соціальної адаптації. Уряди також співпрацюють з НУО для забезпечення доступу до таких послуг.

Таким чином, взаємодія органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб є складним і багатогранним процесом, який потребує координації на всіх рівнях, активної участі громадянського суспільства, розвинутого законодавства та інноваційних підходів. Важливо, щоб ця взаємодія була комплексною і враховувала всі аспекти життя ТПО, включаючи їхні основні потреби, психічне здоров'я та інтеграцію в нове суспільство.

РОЗДІЛ 2

СТАН ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В РЕГІОНІ

2.1. Особливості взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіонах

Взаємодія органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіонах загалом має ключове значення для забезпечення соціальної адаптації та інтеграції цих осіб. Ось кілька основних аспектів та підходів до такої взаємодії:

1. Інформаційна підтримка та консультування ТПО є важливим елементом їх соціальної адаптації. Це включає надання необхідної інформації про права, доступ до соціальних послуг, житлових програм, працевлаштування та медичної допомоги. Нижче наведено ключові аспекти такої підтримки:

– Центри консультацій та гарячі лінії. Багато органів влади створюють спеціальні центри або гарячі лінії, де ТПО можуть отримати консультації щодо юридичних питань, соціальних виплат та реєстрації. Наприклад, часто надаються консультації щодо відновлення документів, доступу до освітніх та медичних послуг.

– Інформаційні онлайн-ресурси. Органи влади та громадські організації створюють веб-платформи, де можна отримати актуальну інформацію про державні та гуманітарні програми для ТПО. Такі ресурси можуть також містити інтерактивні карти з інформацією про притулки, гуманітарну допомогу, безкоштовні юридичні консультації.

– Освітні та професійні програми. Інформаційна підтримка включає надання інформації про можливості навчання, перекваліфікації та курси, що

сприяють інтеграції ТПО в нове середовище та підвищують їх конкурентоспроможність на ринку праці.

– Юридична підтримка. Окремий напрям інформаційної підтримки стосується консультування з юридичних питань, зокрема щодо правового статусу ТПО, прав на соціальні виплати, компенсацій за втрату майна, а також допомоги в розв'язанні проблем з документами.

– Психологічне консультування. Часто інформаційна підтримка доповнюється психологічним консультуванням, яке надається через телефонні лінії підтримки або через особисті зустрічі з психологами в спеціалізованих центрах. Це допомагає ТПО справлятися зі стресом та адаптуватися до нових умов.

В Україні діють різні інформаційні ресурси для ТПО, зокрема «гарячі лінії», а також веб-сайти державних установ та міжнародних організацій (наприклад, ООН, Червоний Хрест), які забезпечують доступ до актуальних даних і консультацій для переселенців [33].

2. Співпраця з неурядовими організаціями відіграє важливу роль у вирішенні питань ТПО, оскільки НУО можуть забезпечити комплексний підхід до підтримки ТПО, який включає соціальну, правову, медичну та психологічну допомогу. Ось кілька ключових аспектів цієї співпраці:

– Надання гуманітарної допомоги. НУО часто є першими, хто реагує на кризові ситуації, забезпечуючи ТПО гуманітарною допомогою – одягом, продуктами харчування, гігієнічними наборами, тимчасовим житлом. Співпраця з місцевою владою дозволяє організувати логістичні процеси для більш ефективного розподілу цієї допомоги.

– Юридична та соціальна підтримка. НУО надають безкоштовні юридичні консультації для ТПО, допомагаючи вирішувати питання отримання статусу, соціальних виплат, захисту майнових прав, реєстрації місця проживання та інші важливі питання. Органи влади можуть координувати ці дії та забезпечувати доступ до інформаційних ресурсів і адміністративних послуг.

– Психосоціальна підтримка. Громадські організації пропонують психологічну допомогу та реабілітаційні програми для переселенців, допомагаючи справитися з травматичними подіями та адаптуватися до нових умов. НУО також можуть організовувати тренінги для психологів, що працюють із ТПО.

– Освітні та інтеграційні програми. НУО часто займаються освітніми проектами для дітей ТПО та програмами професійної адаптації для дорослих, що сприяє інтеграції переселенців у нові громади. Співпраця з органами влади допомагає організовувати курси з навчання новим професіям, мовні курси тощо.

– Залучення міжнародної підтримки. НУО, маючи доступ до міжнародних донорів і організацій, можуть залучати додаткові ресурси для підтримки ТПО. У рамках цієї співпраці органи влади можуть сприяти реалізації міжнародних проектів на місцевому рівні, наприклад, житлових програм або соціальних ініціатив.

Ця співпраця між державними органами та НУО дозволяє комплексно підходити до вирішення проблем ТПО, забезпечуючи їхню підтримку на всіх етапах адаптації [49].

3. Залучення місцевих громад до підтримки ТПО є важливим елементом інтеграції переселенців та сприяє побудові соціальної згуртованості. Співпраця з місцевими громадами допомагає ТПО адаптуватися до нового середовища і створює основу для тривалої підтримки. Ось основні напрямки залучення громад:

– Волонтерські ініціативи. Місцеві жителі часто стають волонтерами, організовуючи збір і розподіл гуманітарної допомоги, одягу, продуктів харчування та інших необхідних речей для ТПО. Волонтерські групи можуть координувати зусилля з місцевою владою та неурядовими організаціями для максимально ефективної допомоги.

– Організація інтеграційних заходів. Місцеві громади можуть проводити культурні, освітні та спортивні заходи, що сприяють інтеграції ТПО

у соціум. Такі заходи, як спільні фестивалі, культурні обміни або спортивні турніри, дозволяють переселенцям швидше адаптуватися та налагодити контакти з місцевими жителями.

– Освітні та професійні програми. Місцеві організації можуть організовувати курси підвищення кваліфікації, тренінги з пошуку роботи та мовні курси для переселенців. Ці програми допомагають ТПО отримати нові навички та легше інтегруватися в економічне життя регіону.

– Менторство та підтримка. Громадські активісти та мешканці можуть виступати як ментори для ТПО, надаючи поради щодо адаптації в новому середовищі, допомагаючи з побутовими питаннями, реєстрацією в місцевих установах, пошуком житла чи роботи. Це дозволяє зменшити стрес і сприяє швидшій інтеграції.

– Залучення до місцевих ініціатив. Переселенці також можуть бути залучені до участі в громадських ініціативах, що дозволяє їм відчувати себе частиною спільноти. Це може включати участь у проектах розвитку міста, громадських зустрічах або волонтерській діяльності.

Таке залучення сприяє не лише адаптації ТПО, але й розвитку солідарності між місцевими жителями та переселенцями, що в кінцевому результаті підсилює соціальну єдність та покращує місцеве середовище [36].

4. Адміністративні послуги для ТПО відіграють важливу роль у забезпеченні їхньої адаптації та захисту прав. Ці послуги спрямовані на те, щоб допомогти переселенцям отримати доступ до соціальних, медичних, освітніх та юридичних послуг, а також на підтримку їхньої інтеграції у нових громадах. Основні адміністративні послуги для ТПО включають:

– Реєстрація місця проживання. Після прибуття на нове місце проживання ТПО мають зареєструватися в місцевих органах влади. Ця реєстрація надає їм право на отримання соціальної допомоги, включаючи грошові виплати, медичні послуги, освіту та працевлаштування. Реєстрація

також дозволяє владі відслідковувати кількість переселенців та планувати відповідні ресурси.

– Соціальні виплати та допомога. ТПО можуть отримати фінансову допомогу від держави, включаючи щомісячні виплати на проживання та харчування. Для цього вони повинні подати заяву до відповідних органів соціального захисту населення. Органи влади також можуть забезпечити доступ до продуктів харчування, гігієнічних наборів та інших необхідних речей.

– Житлові програми. Держава може надавати ТПО тимчасове житло або компенсувати оренду. Також існують спеціальні програми надання соціального житла, зокрема через співпрацю з міжнародними організаціями та НУО. ТПО можуть подавати заяви на участь у таких програмах через місцеві адміністрації.

– Доступ до медичних послуг. ТПО мають право на отримання медичних послуг у державних медичних закладах. Для цього вони повинні зареєструватися в місцевій лікарні або поліклініці. Особливо важливо, щоб переселенці отримували доступ до медичних послуг для лікування хронічних захворювань, вакцинації дітей та психосоціальної підтримки.

– Юридична допомога. Органи місцевого самоврядування спільно з громадськими організаціями часто забезпечують юридичну підтримку ТПО. Вони можуть допомагати з відновленням документів, правовими питаннями стосовно власності на майно, а також захищати права переселенців у судових інстанціях.

– Освіта. Діти ТПО мають право на безкоштовну освіту в місцевих школах, а дорослі можуть брати участь у професійних курсах, що допомагають їм адаптуватися до нових умов і знайти роботу. Реєстрація на ці курси відбувається через місцеві адміністративні органи та освітні заклади.

Ці адміністративні послуги надаються через державні установи в співпраці з місцевими органами влади та неурядовими організаціями. Така

система дозволяє забезпечити переселенців необхідною підтримкою на всіх етапах їхнього перебування в новому місці [50].

5. Механізми громадського контролю у питаннях, пов'язаних з ТПО, спрямовані на забезпечення прозорості, ефективності та підзвітності діяльності державних органів і організацій, які працюють із переселенцями. Ці механізми дозволяють громадськості оцінювати якість послуг, що надаються ТПО, та виявляти можливі порушення чи зловживання.

– Громадські моніторингові групи. Громадські організації та волонтерські групи часто організують моніторингові кампанії, спрямовані на контроль якості надання адміністративних і соціальних послуг ТПО. Це включає перевірку житлових умов, доступу до медичних послуг, прозорості фінансових виплат тощо. Моніторингові звіти потім публікуються для широкого доступу, щоб підвищити підзвітність органів влади.

– Залучення до прийняття рішень. Представники ТПО можуть брати участь у громадських слуханнях, обговореннях та робочих групах, де розглядаються питання їхньої адаптації та інтеграції. Це дозволяє переселенцям безпосередньо впливати на процеси прийняття рішень та контролювати, як виконуються ті чи інші програми підтримки.

– Використання електронних петицій та звернень. Механізми електронної демократії, такі як петиції або електронні звернення, дають можливість громадянам і ТПО вимагати розгляду проблемних питань на державному рівні. Завдяки таким інструментам можна організувати громадський тиск на органи влади, якщо права переселенців порушуються.

– Системи зворотного зв'язку та гарячі лінії. Багато органів влади та НУО мають гарячі лінії або системи зворотного зв'язку, через які ТПО можуть скаржитися на неправомірні дії або недостатню якість послуг. Інформація, отримана через ці канали, часто використовується для виправлення ситуацій та вдосконалення програм підтримки.

– Аудит та перевірки фінансових витрат. Окрім громадського моніторингу, незалежні аудиторські організації проводять перевірки фінансових витрат, пов'язаних з підтримкою ТПО. Це дозволяє контролювати ефективність використання державних і міжнародних коштів та уникати корупційних ризиків.

Ці механізми забезпечують активну участь громадськості у контролі над процесами допомоги та інтеграції ТПО, що сприяє підвищенню рівня прозорості та ефективності державних і громадських ініціатив [42; 36].

6. Залучення донорських організацій для підтримки тимчасово переміщених осіб є важливим елементом комплексної допомоги. Донорські організації можуть надавати фінансову, гуманітарну, освітню та медичну підтримку, що суттєво підвищує можливості місцевих органів влади та громадських організацій у вирішенні проблем ТПО.

– Фінансова допомога. Міжнародні донори, такі як ООН, ЄС, USAID та інші, надають гранти і фінансові ресурси для реалізації програм, спрямованих на підтримку ТПО. Ці кошти можуть бути використані на програми житлового забезпечення, медичні проекти, професійну підготовку та соціальну інтеграцію. Місцеві органи влади часто співпрацюють з донорськими організаціями, аби ефективно розподілити ці ресурси.

– Гуманітарна допомога. Донорські організації надають гуманітарну підтримку у вигляді продуктів харчування, медикаментів, одягу, гігієнічних наборів та інших необхідних речей. Ця допомога особливо важлива на перших етапах переселення, коли ТПО потребують базових засобів для виживання. Донори часто співпрацюють з місцевими волонтерськими організаціями, які координують розподіл цієї допомоги на місцях.

– Освітні та тренінгові програми. Донорські організації, такі як MOM або УВКБ ООН, підтримують програми, спрямовані на професійну підготовку та перекваліфікацію ТПО. Це дає можливість переселенцям отримати нові

навички та знайти роботу, сприяючи їхній інтеграції в місцеву економіку. Крім того, такі програми можуть включати мовні курси та тренінги з адаптації.

– **Забезпечення житлом.** Деякі донорські організації фінансують будівництво тимчасового або соціального житла для ТПО або компенсують витрати на оренду житла. Такі програми допомагають вирішувати проблему з житлом для найбільш вразливих груп переселенців і полегшують їхню адаптацію в нових громадах.

– **Співпраця з місцевими органами влади та НУО.** Донорські організації часто працюють у партнерстві з місцевими органами влади та НУО, що дозволяє краще координувати надання допомоги і забезпечувати її ефективне використання. Такі проекти часто реалізуються на місцевому рівні з урахуванням потреб конкретних регіонів і громад [48].

Ці підходи демонструють, що взаємодія між публічними органами влади та громадськістю є необхідною умовою для ефективного вирішення питань ТПО, оскільки лише об'єднаними зусиллями можна забезпечити гідний рівень життя та інтеграції переселенців у суспільство.

2.2. Результати дослідження

Що ж стосується взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб у Львівській області, то є своя специфіка, обумовлена як географічним положенням регіону, так і масштабами внутрішньої міграції, спричиненої військовими діями. Львівщина стала важливим регіоном для прийому та підтримки ТПО, і цей досвід можна охарактеризувати через кілька ключових аспектів.

1. **Інституційна координація та підтримка.** Органи публічної влади Львівської області активно залучені до координації дій щодо прийому та інтеграції ТПО. Львівська обласна державна адміністрація відіграє центральну

роль у цих процесах, організовуючи роботу з надання житлових, соціальних та медичних послуг переселенцям. ЛОДА також виступає головним координаційним центром для взаємодії з міжнародними та національними організаціями, що надають допомогу ТПО.

Наприклад, у межах ЛОДА функціонує спеціальний департамент, який займається питаннями соціального захисту ТПО, координацією програм розселення та підтримки, а також співпрацює з органами місцевого самоврядування у всіх районах області. Одним із ключових завдань цього департаменту є моніторинг потреб ТПО та забезпечення їх адресної підтримки [29].

На рівні міста Львова діє Центр підтримки внутрішньо переміщених осіб, який створений на базі міської ради. Цей центр виступає як контактний пункт для переселенців, де вони можуть отримати інформацію про доступні послуги, підтримку в пошуку житла, робочі консультації та правову допомогу. Центр також організовує різноманітні заходи для полегшення адаптації ТПО до нового середовища.

2. Активне залучення громадянського суспільства та неурядових організацій. Однією з ключових особливостей вирішення проблем ТПО у Львівській області є активна участь громадських організацій та волонтерських ініціатив. Громадянське суспільство Львівщини традиційно відзначається високим рівнем мобілізації та солідарності, що стало важливим чинником у підтримці переселенців.

Організації, такі як БФ «Карітас Львів», «Крим SOS», «Український жіночий фонд», «Регіональний центр прав людини» та інші, надають різноманітну допомогу ТПО, починаючи від базової гуманітарної підтримки, такої як їжа та одяг, до складних юридичних консультацій і психосоціальної підтримки. Вони також активно залучені до програм інтеграції переселенців у місцеві громади, організовуючи мовні курси, професійне навчання та культурні заходи.

Одним із важливих прикладів такої співпраці є реалізація програм інтеграції, які включають спільні зусилля органів місцевого самоврядування, НУО та місцевих жителів. Зокрема, Львівська міська рада співпрацює з громадськими організаціями для розробки і впровадження програм соціальної адаптації, що дозволяє ТПО інтегруватися в нове суспільство і знайти своє місце у громаді [51].

3. Розв'язання житлового питання. Забезпечення житлом є однією з найгостріших проблем, з якою стикаються ТПО у Львівській області. Регіон прийняв значну кількість переселенців, що спричинило великий попит на тимчасове і постійне житло.

Уряди всіх рівнів разом із громадськими організаціями активно працюють над вирішенням цієї проблеми. У Львівській області були створені модульні містечка для переселенців, що дозволило забезпечити тимчасове житло для значної кількості ТПО. Одне з таких містечок знаходиться в місті Львів, де переселенці отримують не лише житлове приміщення, а й доступ до соціальних та медичних послуг. Крім того, важливу роль відіграють програми розселення переселенців у приватному житлі. Місцеві жителі часто надають свої квартири або будинки у тимчасове користування ТПО, а також беруть участь у програмі субсидованої оренди житла, яка фінансується за підтримки держави та міжнародних донорів. Це дозволяє не лише забезпечити житлом переселенців, а й сприяти їхній інтеграції у місцеві громади.

4. Інтеграція та соціальна адаптація. Інтеграція ТПО у нове середовище є ключовим завданням для органів публічної влади та громадськості Львівської області. Важливою складовою цього процесу є доступ до освіти, працевлаштування та соціальних послуг.

Місцева влада у співпраці з освітніми установами організовує програми навчання для дітей і дорослих ТПО. Для дітей забезпечується доступ до місцевих шкіл і дитячих садків, де вони можуть продовжити навчання в українському освітньому середовищі. Для дорослих переселенців

організуються курси перекваліфікації та професійного навчання, що дозволяє їм знайти роботу і забезпечити свою сім'ю в нових умовах.

Важливу роль відіграють також програми соціальної адаптації, що включають психологічну підтримку, консультації з юридичних питань, допомогу у працевлаштуванні та заходи, спрямовані на інтеграцію переселенців у місцеве культурне середовище. Міські та обласні влади спільно з НУО організують різноманітні культурні заходи, ярмарки, зустрічі та спортивні змагання, що сприяють створенню умов для соціальної інтеграції ТПО [31].

5. Медична допомога та психосоціальна підтримка. У Львівській області значна увага приділяється наданню медичної допомоги та психосоціальної підтримки для ТПО. У місцевих медичних закладах переселенці мають доступ до безкоштовного медичного обслуговування, включаючи консультації лікарів, обстеження та лікування. Крім того, важливим аспектом є психосоціальна підтримка, яка надається як місцевими психологами, так і через програми, організовані НУО. У регіоні діють спеціалізовані програми психологічної реабілітації для дітей та дорослих, що пережили травматичні події під час війни або вимушеного переселення. Такі програми включають індивідуальні консультації, групову терапію, арт-терапію та інші форми підтримки.

6. Міжнародна допомога та співпраця. Львівська область активно співпрацює з міжнародними організаціями та донорами, що надають як фінансову, так і технічну допомогу для підтримки ТПО. За підтримки ООН, ЄС, USAID та інших міжнародних партнерів у регіоні реалізуються проекти, спрямовані на покращення умов життя переселенців, їх інтеграцію та соціальну адаптацію.

Ці проекти включають фінансування програм житлової підтримки, медичної допомоги, психологічної реабілітації, а також освітніх і культурних ініціатив. Міжнародні партнери також надають експертну підтримку в розробці та впровадженні політик щодо ТПО, що сприяє підвищенню ефективності роботи місцевих органів влади та НУО.

Отже, особливості взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб у Львівській області базуються на тісній співпраці, активному залученні громадських організацій та міжнародної допомоги.

Від початку війни до Львова прибуло багато внутрішньо переміщених осіб, причому майже половина з них планує залишатися в регіоні до моменту, коли стане можливим повернення до рідних домівок. У зв'язку з цим необхідно представити результати досліджень, що аналізують економічні особливості поведінки ТПО в сучасній Україні з точки зору емпіричних даних.

Львівщина стала важливим місцем для переселенців, які обрали цей регіон через військові дії, що почалися внаслідок вторгнення росії. Від початку війни кількість ВПО, що оселилися в області оцінюється в 450-500 тисяч осіб.

Для кращого розуміння потреб ВПО і оцінки ефективності допомоги, що надається місцевими органами влади, гуманітарними організаціями та волонтерами, Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», за підтримки ЄС та Міжнародного фонду «Відродження», розпочав проєкт під назвою «Експрес-картування потреб ВПО у Львівській області» [37].

Перший етап цього проєкту, спрямований на вивчення потреб переселенців, реалізується дослідницькою агенцією Fama на замовлення РАЦ. Мар'яна Малачівська, керівниця агенції Fama, зазначає, що через війну свої домівки покинули близько 10 мільйонів українців. Метою дослідження є виявлення того, як почувуються ці люди і які конкретні потреби вони мають, щоб допомога від волонтерів, влади та громад максимально відповідала їхнім потребам та спрощувала життя [26].

Дослідження показали, що найбільший потік внутрішньо переміщених осіб до Львова відбувся на початку війни, про що свідчить 59% респондентів. Часто люди обирали для поселення райони Львівщини, такі як Львів, Винники, Брюховичі та Жовква, що зазначили 42% учасників опитування.

Серед переселенців у Львівській області 73% становлять жінки, а 27% – чоловіки. Виявлено також, що майже половина переселенців (49%) має дітей дошкільного або шкільного віку, а 10% з них мають інвалідність [26].

За даними дослідження, 75% переселенців, які були зайняті до початку війни, відзначають зміни в їхній трудовій діяльності після повномасштабного вторгнення Росії, причому значна частина з них втратила роботу.

Кожен четвертий внутрішньо переміщений громадянин на Львівщині вказує, що його житло було або повністю зруйноване, або зазнало суттєвих пошкоджень. Що стосується подальших планів переселенців, то детальні результати опитування представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Результати опитування ВПО щодо їх планів на майбутнє, 2023 р.

<i>Плани на майбутнє</i>	<i>% опитаних</i>
ще не визначились, як діяти далі і не мають конкретних планів на майбутнє	25%
планують повернутися в свій рідний населений пункт, де проживали до повномасштабного вторгнення РФ	17%
планують залишитися на Львівщині до тих пір, поки не з'явиться можливість повернутися додому	40%
розглядають можливість залишитися жити на Львівщині у довгостроковій перспективі	10%

Джерело: складено автором на основі [26]

З моменту початку війни умови проживання внутрішньо переміщених осіб на території Львівщини, зокрема у місті Львів, суттєво відрізнялися. Більш детальна інформація про це викладена в таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Результати опитування ВПО щодо їх умов проживання на Львівщині з початку війни

<i>Умови проживання</i>	<i>% опитаних</i>
проживали у спеціальних шелтерах, таких як санаторії, лікарні, доми молитв, гуманітарні штаби, школи, гуртожитки тощо	58%
знайшли притулок у помешканнях волонтерів, родичів або друзів	21%
орендували житло на тривалий період	10%
орендували житло на короткий термін,	4%
проживали у хостелах та готелях	2%
проживали у власному житлі	1%

Джерело: складено автором на основі [26]

Таким чином, умови проживання ВПО були різні, що підтверджують дані таблиці 2.2. Аналогічно, підходи до оплати за житло також значно відрізнялися. Детальні відомості щодо цього питання наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Результати опитування ВПО щодо умов оплати за житло

<i>Умови оплати за житло</i>	<i>% опитаних</i>
не сплачують за своє проживання взагалі	77%
частково оплачують житло	14%
сплачують повну суму	9%

Джерело: складено автором на основі [26]

Загалом, 83% переселенців задоволені умовами проживання на території Львівщини. Матеріальні потреби внутрішньо переміщених осіб є надзвичайно важливими, особливо забезпечення харчуванням, фінансова підтримка та доступ до медичних послуг. Професійні запити більше спрямовані на розвиток

власної професійної кар'єри та освіти, а також на продовження навчання дітей. Менш популярними серед опитаних виявилися такі сфери, як відкриття нового бізнесу або перенесення вже існуючого, а також перекваліфікація.

Серед нематеріальних потреб респонденти найважливішими назвали надання інформації про доступну допомогу. Іншими важливими аспектами є можливість участі в навчальних курсах, гуртках, спортивних секціях, отримання психологічної підтримки, доступ до релігійних організацій, а також інтеграція в місцеву громаду.

Щодо громадських ініціатив, які організовуються самими переселенцями, лише 11% опитаних мають про них інформацію, при цьому 35% із них активно беруть участь у цих заходах. Щодо ініціатив від місцевих жителів, тільки 12% переселенців мають про них відомості, і 33% з тих, хто знає, долучилися до таких ініціатив [26].

Окремо виділяємо аналіз взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні проблем ТПО у сфері охорони здоров'я на Львівщині в період з 2022 по 2024 роки, який свідчить про низку важливих аспектів та викликів, що виникли через воєнні дії та масові переміщення населення внаслідок російської агресії, зокрема організація медичної допомоги для ТПО; залучення громадських організацій тощо.

Львівщина стала одним із ключових регіонів для переміщених осіб, через що значно зросло навантаження на систему охорони здоров'я. Медичні заклади області були вимушені адаптуватися до нових умов, збільшивши свої можливості та посилюючи координацію з місцевими та центральними органами влади. Для цього активно залучалися громадські організації, зокрема, для надання допомоги в організації медичних пунктів та центрів для ТПО.

У період 2022-2024 років громадські організації стали важливими партнерами органів влади у забезпеченні медичними послугами ТПО. Волонтерські мережі, благодійні фонди та міжнародні організації активно долучилися до підтримки системи охорони здоров'я. Було налагоджено

постачання медикаментів, надання психологічної допомоги, а також організовано мобільні медичні бригади для обслуговування переміщених осіб у віддалених районах області.

Основними проблемами та викликами, які виникли у процесі взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні проблем ТПО у сфері охорони здоров'я на Львівщині в період з 2022 по 2024 роки, є:

- нестача медичних кадрів, оскільки зі зростанням кількості ТПО система охорони здоров'я зіткнулася з дефіцитом лікарів та іншого медичного персоналу. Ця проблема потребувала швидкого вирішення через мобілізацію медиків та залучення волонтерів.

- фінансові ресурси, незважаючи на активну допомогу міжнародних організацій, бюджетні обмеження вплинули на здатність місцевих органів влади забезпечувати всі медичні потреби переміщених осіб.

- інфраструктурні виклики, а саме більшість медичних закладів не були підготовлені до такого масового напливу пацієнтів, що призвело до проблем із забезпеченням ліжко-місць, обладнання та медикаментів.

Органи влади активно співпрацювали з міжнародними організаціями, такими як МОМ та ВООЗ, для розширення медичних послуг і забезпечення їхньої доступності для переміщених осіб. Наприклад, за підтримки міжнародних донорів, у Львові та області були створені мобільні медичні бригади, що надавали послуги ТПО, зокрема в районах з обмеженим доступом до медичних закладів. Крім того, у 2022-2023 роках значні зусилля були спрямовані на залучення волонтерських і благодійних організацій для забезпечення ліками та психологічною підтримкою [29; 37]. Водночас, волонтерські та міжнародні організації, такі як «Карітас» та «United for Ukraine», забезпечили суттєву підтримку шляхом організації мобільних медичних бригад, надання психосоціальної допомоги, а також матеріальної підтримки медичних установ [51; 31].

Отже, на сучасному етапі взаємодія органів державної влади та громадськості у вирішенні проблем тимчасово переміщених осіб склалася під впливом активних бойових дій, спричинених агресією Росії. Велика кількість переселенців втратила майно та роботу і вимушена жити далеко від своїх домівок на невизначений термін. Це, в свою чергу, впливає на економічну поведінку та особливості економічної культури цієї групи населення.

2.3. Проблеми взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіоні та шляхи їх вирішення

Попри наявність чинної системи нормативно-правового регулювання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, залишаються проблеми, які потребують розв'язання. Серед ключових викликів – нестача комплексного підходу до фінансування соціальної підтримки, забезпечення житлом, доступу до соціальних виплат і пенсійних програм для ВПО. Недостатність коштів та їх нерівномірний розподіл ускладнюють реалізацію соціальних гарантій для переселенців.

Ще однією суттєвою проблемою є забезпечення соціальних прав людей, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, що також потребує уваги та вирішення, як зазначає Алімова І.Є. «в Україні має значне правове підґрунтя, проте воно має достатньо загальний характер» [1]. Важливо також врахувати, що проблеми, з якими стикаються переселенці, недостатньо повно висвітлені, а нормативно-законодавчі акти часто не узгоджуються між собою та з міжнародними стандартами в сфері захисту прав людини. Одним із таких питань є необхідність удосконалення механізму отримання пенсій для вимушених переселенців, який наразі обмежує їх свободу пересування.

Сума адресної грошової допомоги для ВПО на покриття витрат на проживання, зокрема оплату комунальних послуг, залишається недостатньою. Ще однією важливою проблемою є питання житла, яке вимагає запровадження державних програм із пільговими кредитами на довгостроковій основі, підтримки пільгової іпотеки та надання соціального житла. Проблема житла для переселенців залишатиметься актуальною ще протягом багатьох років, тому необхідно впровадити державну програму створення соціального житлового фонду та відповідні законодавчі зміни.

Також одним із пріоритетів для ВПО є підтримка у працевлаштуванні або відкритті власного бізнесу. Для цього Міністерство соціальної політики, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій та Державна служба зайнятості розробили низку програм, спрямованих на допомогу переселенцям у пошуку роботи. Основні напрями підтримки включають: послуги з працевлаштування; професійне навчання та видачу ваучерів; надання статусу безробітного; гранти на розвиток або відкриття власної справи; компенсації роботодавцям за найм ВПО.

Таким чином, основними напрямками вдосконалення соціального захисту ВПО є розробка комплексного механізму фінансування, зобов'язання місцевих адміністрацій розробляти програми підтримки на основі прозорості та ефективності, впровадження державної програми житлового забезпечення та створення фонду соціального житла з прозорим механізмом його розподілу. Шляхи вирішення проблем взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіоні [37]:

1. Створення координаційних центрів та платформ для співпраці. Необхідно заснувати спеціальні координаційні центри, які об'єднують зусилля органів публічної влади, громадських організацій та представників бізнесу для координації дій щодо тимчасово переміщених осіб. Такі центри можуть сприяти обміну інформацією, оперативному вирішенню питань житла, медичної допомоги та соціальної підтримки.

2. Посилення громадського контролю та участі громадськості у прийнятті рішень. Залучення громадських організацій до процесу моніторингу та контролю використання ресурсів, що виділяються для допомоги ТПО, підвищить прозорість і ефективність використання державних та місцевих бюджетних коштів. Також важливо проводити регулярні публічні слухання та обговорення проблем ТПО за участі громадськості.

3. Інформаційна підтримка та навчальні програми для переміщених осіб. Органи влади мають активніше залучати громадські організації до проведення інформаційних кампаній та тренінгів для ТПО, щоб забезпечити їх обізнаність щодо прав, можливостей працевлаштування, медичної допомоги та соціальних програм. Важливо також розробити програми підвищення кваліфікації для тих, хто втратив роботу через переміщення.

4. Децентралізація та залучення місцевих громад. Передача повноважень на місцевий рівень дозволяє ефективніше реагувати на специфічні проблеми регіону. Важливо, щоб місцева влада мала можливість співпрацювати з місцевими громадськими організаціями та волонтерськими групами, оскільки вони краще розуміють потреби громади та ТПО.

5. Залучення бізнесу та приватного сектору. Ініціативи соціального партнерства з бізнесом можуть забезпечити додаткові ресурси для вирішення проблем ТПО. Наприклад, програми спільного фінансування житлових проєктів, створення робочих місць для ТПО або надання спеціальних грантів для малого бізнесу, започаткованого переміщеними особами.

6. Медіація та вирішення конфліктів. Іноді в регіонах виникають конфлікти між місцевим населенням та ТПО через обмежені ресурси чи нерозуміння потреб переміщених осіб. Для вирішення таких проблем необхідно запроваджувати медіаційні програми, які допоможуть зняти напругу та створити атмосферу взаємної підтримки і толерантності.

7. Формування довгострокової стратегії інтеграції ТПО. Важливо розробити довгострокову стратегію, яка передбачає не лише тимчасову

допомогу, але й інтеграцію ТПО в місцеві громади. Це може включати програми з працевлаштування, доступу до житла, освіти та охорони здоров'я.

Ці кроки сприятимуть не лише оперативному вирішенню проблем ТПО, але й забезпеченню сталого розвитку регіону, зміцнюючи співпрацю між органами влади та громадськістю.

Для вирішення проблем взаємодії органів публічної влади та громадськості у сфері охорони здоров'я для ТПО у Львівській області можуть бути застосовані такі підходи [52]:

1. Спрощення адміністративних процедур. Для подолання бюрократичних перешкод необхідно спростити процеси отримання ТПО доступу до медичних послуг. Це можна досягти через впровадження єдиних центрів надання адміністративних послуг, де ТПО могли б отримати всі необхідні документи, зокрема для медичних потреб, швидше і без зайвих затримок.

2. Збільшення фінансування та залучення міжнародної допомоги. Оскільки нестача фінансових ресурсів є однією з основних проблем, важливо збільшити державне фінансування та активно залучати міжнародну допомогу для підтримки медичної системи. Ці кошти можуть спрямовуватися на модернізацію медичних закладів, підвищення зарплат медпрацівників, закупівлю необхідного обладнання та медикаментів.

3. Залучення кадрів та підтримка медпрацівників. Слід розробити програми підготовки та перепідготовки медичних працівників, зокрема в умовах кризи. Це можуть бути стипендії для студентів медичних вишів, програми навчання для медпрацівників, які переїхали з зони бойових дій, а також спеціальні соціальні гарантії та фінансова підтримка для медпрацівників у постраждалих регіонах.

4. Покращення комунікаційних стратегій. Необхідно налагодити ефективну взаємодію між публічними органами влади, медичними установами та громадськими організаціями. Це можна зробити через створення спільних

координаційних штабів або робочих груп для швидшого прийняття рішень та моніторингу виконання програм допомоги ТПО.

5. Інформаційна підтримка для ТПО. Потрібно створити інформаційні платформи для ТПО, де вони могли б дізнатися про всі доступні медичні послуги, пільги та програми допомоги. Це може бути як через інтернет-ресурси, так і через гарячі лінії або інформаційні брошури в місцях реєстрації ТПО.

6. Розширення доступу до психосоціальної допомоги. Психологічна підтримка є важливим аспектом інтеграції ТПО в суспільство. Необхідно розробити програми психосоціальної допомоги, які будуть доступні не тільки у великих медичних центрах, а й на рівні громад. Співпраця з міжнародними партнерами може допомогти забезпечити додаткові ресурси для цієї діяльності.

7. Модернізація медичної інфраструктури. Важливо спрямувати кошти на відновлення або будівництво нових медичних закладів у постраждалих регіонах, щоб забезпечити якісні медичні послуги ТПО. Це включає оновлення обладнання, забезпечення доступу до необхідних ліків та засобів лікування.

Виконання цих заходів дозволить покращити взаємодію між органами влади та громадськістю, підвищити ефективність надання медичних послуг тимчасово переміщеним особам та сприяти більш швидкому відновленню постраждалих регіонів.

Взаємозв'язок сфери охорони здоров'я з питанням взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні проблем тимчасово переміщених осіб у Львівській області є важливим елементом інтеграції та соціальної підтримки. Львівська область стала однією з ключових регіонів, яка прийняла значну кількість ТПО через війну, і тому потребує злагодженої роботи державних та громадських інституцій для забезпечення необхідних медичних послуг і соціальної допомоги.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Розглянуто нормативно-правове забезпечення соціального статусу ВПО, оскільки внаслідок війни з Росією тисячі українських громадян стали внутрішньо переміщеними особами. Визначено, що внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка має право на постійне проживання в Україні, але була змушена покинути своє місце проживання через збройний конфлікт, тимчасову окупацію, насильство, порушення прав людини або надзвичайні ситуації природного чи техногенного характеру (згідно із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»). Основними актами міжнародного гуманітарного права, в яких чітко закріплені терміни та визначення для категорії «внутрішньо переміщена особа» і які відмежовують цю категорію від «біженця», є Конвенція про статус біженців 1951 року та Додатковий Протокол I до Женевських конвенцій 1949 року.

Досліджено аспекти та підходи до взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб в регіонах. Взаємодія органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб відіграє ключову роль у забезпеченні соціальної інтеграції та адаптації цієї категорії населення. Зокрема, інформаційна підтримка є невід'ємною частиною цього процесу, оскільки вона надає переселенцям доступ до життєво важливих ресурсів, включаючи соціальні, медичні та освітні послуги. Створення консультаційних центрів, гарячих ліній, а також використання онлайн-платформ допомагає переселенцям отримати необхідну інформацію та підтримку. Співпраця з неурядовими організаціями значно підвищує ефективність допомоги ТПО завдяки комплексному підходу до вирішення їхніх проблем. НУО відіграють важливу роль у наданні гуманітарної допомоги, юридичних консультацій, психологічної підтримки та освітніх програм. Координація зусиль між державними органами та НУО дозволяє

максимально ефективно використовувати наявні ресурси. Місцеві громади також відіграють важливу роль у процесі інтеграції переселенців. Волонтерські ініціативи, культурні та освітні заходи, а також програми підтримки на місцевому рівні сприяють зміцненню соціальної згуртованості та допомагають ТПО адаптуватися до нових умов життя. Адміністративні послуги, такі як реєстрація місця проживання, доступ до соціальних виплат і медичних послуг, є ще одним важливим елементом підтримки ТПО. Вони забезпечують юридичну та соціальну стабільність переселенців, сприяють їхньому працевлаштуванню та інтеграції у нові громади. Механізми громадського контролю забезпечують прозорість і підзвітність державних програм, спрямованих на допомогу ТПО. Громадські організації та волонтерські групи активно долучаються до моніторингу якості надання послуг переселенцям, що сприяє підвищенню ефективності державних і громадських ініціатив. Залучення міжнародних донорів також є важливим елементом у вирішенні проблем ТПО. Міжнародні організації надають фінансову та гуманітарну допомогу, яка використовується для реалізації програм житлового забезпечення, медичних проєктів та освітніх ініціатив. Таким чином, комплексний підхід до взаємодії державних органів, громадськості та міжнародних донорів дозволяє забезпечити ефективну підтримку тимчасово переміщених осіб на всіх етапах їхнього перебування та інтеграції в нові громади.

Проаналізовано особливості вирішення питань ТПО у Львівській області. З початку війни значна кількість ВПО прибула до Львова, причому майже половина з них на даний час планує залишитися на Львівщині до тих пір, поки не з'явиться можливість повернутися додому. В рамках проєкту «Експрес-картування потреб ВПО у Львівській області» ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» за підтримки ЄС та Міжнародного Фонду «Відродження» у межах грантового компоненту проєкту EU4USociety було проведено дослідження Дослідницькою агенцією Fama методом «face-to-face» інтерв'ю. У загальному було опитано 433 ВПО, які тимчасово проживають у

населених пунктах Львівської області, і ці опитування стосувалися вивчення умов проживання ВПО та їх потреб і було для осіб віком від 18 років. Максимальна теоретична похибка репрезентативності вибірки складає 5%. Зазначено, що Львівська область стала ключовим регіоном для внутрішніх переселенців, які вибрали цей регіон через події, пов'язані із вторгненням Росії в Україну. Загалом від початку війни оцінюється, що Львів і Львівщина прийняли близько 450-500 тис. ВПО.

Здійснено аналіз взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні проблем ТПО у сфері охорони здоров'я Львівщини. Аналіз взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні проблем тимчасово переміщених осіб на Львівщині в період з 2022 по 2024 роки підкреслює важливість співпраці для забезпечення належного рівня охорони здоров'я. Війна значно збільшила кількість ТПО, що створило додаткове навантаження на медичні установи регіону. Незважаючи на ці виклики, Львівщина стала одним із прикладів ефективної співпраці між органами влади та громадськими організаціями. Взаємодія з міжнародними партнерами, такими як ВООЗ і МОМ, сприяла створенню мобільних медичних бригад і забезпеченню постачання медикаментів. Волонтерські та благодійні організації також внесли значний внесок у забезпечення психологічної допомоги та організацію центрів медичної підтримки. Однак аналіз виявив і кілька важливих викликів, Серед них основними проблемами є нестача медичних кадрів, фінансових ресурсів та інфраструктурні обмеження. Багато медичних закладів були не готові до такого напливу пацієнтів, і це створило труднощі з обслуговуванням ТПО. Подолання цих викликів можливе через подальше залучення міжнародної допомоги, збільшення державного фінансування, спрощення адміністративних процедур та активне використання волонтерських ресурсів.

Запропоновано напрямки підвищення ефективності взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань ТПО. Для підвищення ефективності взаємодії органів публічної влади та громадськості у вирішенні

питань ТПО рекомендовано: створити постійно діючі координаційні ради або платформи для обговорення питань ТПО з участю представників влади, громадськості та бізнесу; підвищити рівень прозорості у розподілі бюджетних коштів, виділених на підтримку ТПО, через залучення громадських організацій до контролю та моніторингу використання ресурсів; розробити програми для зміцнення соціального капіталу та довіри між місцевими громадами і ТПО, включаючи освітні та інтеграційні проєкти; активніше залучати приватний сектор до соціальних програм через публічно-приватне партнерство, що дозволить розширити можливості для працевлаштування та житлових програм для ТПО. Отже, взаємодія органів публічної влади та громадськості у вирішенні питань тимчасово переміщених осіб є важливим фактором для забезпечення стабільності та розвитку регіонів. Така взаємодія має базуватися на принципах прозорості, довіри, співпраці та відповідальності, що дозволить максимально ефективно вирішувати проблеми, з якими стикаються переміщені особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алімова І.Є. Інституційне забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Ефективність державного управління, (61). 2019. URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198495>.
2. В Україні офіційно зареєстровано 4 867 106 переселенців. Укрінформ. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3649695-v-ukraini-oficijno-zareestruvali-4-867-106-pereselenciv.html>.
3. Волкова А. О. Сучасна практика надання внутрішньо переміщеним особам соціального житла та житла з житлових фондів для тимчасового проживання. Часопис Київського університету права. 2019. № 4. С. 209-216.
4. Державна політика України щодо внутрішньо переміщених осіб у контексті виконання угоди про асоціацію. Доповідь Платформи громадянського суспільства України ЄС. 2021. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/5th_CSP_UA_report_IDPs_ukr.pdf/.
5. Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 року № 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-%D0%BFText>.
6. Доступність правової допомоги в контексті воєнного стану. Комплексне дослідження опитування громадян, внутрішньо переміщених осіб та фахівців системи безоплатної правової допомоги. 2024. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/publications/study-accessibility-of-legal-aid-under-martial-law/>.
7. Комнатний С.О. Деякі пропозиції до реформування державної житлової політики у воєнний і повоєнний період. *Filosofs'ki ta metodologični problemi prava*. 2022. №1 (23). С. 78-84.
8. Конституція України. 1996р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254>.
9. Качан Я.В., Марченко В.П. Організаційні та процедурні аспекти

забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб. Наукові перспективи. № 4(34). 2023. С. 116-122.

10. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року №254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

11. Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : Розпорядженням Кабінету Міністрів України 15.02.2006 року №90-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/29277890>.

12. Миколенко О. І., Баламуш М. А. Адміністративно-правове регулювання міграційних відносин в Україні (науково-методологічні підходи). Адміністративне право і процес. 2018. №4(23). С. 79-88.

13. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. За заг. ред. В. П. Тимошук. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІЕН ЕЙ», 2015. 124 с.

14. Оцінка шкоди, завданої воєнними злочинами росії в Україні. Соціологічна група «Рейтинг». 05 Жовтня 2023 року. 2024. URL: <https://sau.in.ua/research/oczinka-shkody-zavdanoyi-voynnyumu-zlochynamy-rosiyi-v-ukrayini/>.

15. Пасічник Я.О., Стрельченко О.Г. Адміністративно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб в умовах військового стану. Наукові перспективи № 5(35). 2023. С. 662-672. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5\(35\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5(35)).

16. Порядок надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-%D0%BFText>.

17. Про затвердження порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу : Постанова Кабінету Міністрів України № 446 від 30.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2023-%D0%BFText>.

18. Про затвердження порядку формування фондів житла для тимчасового

проживання внутрішньо переміщених осіб і порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 черв. 2019 р. № 582. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582-2019-%D0%BFText>.

19. Проблеми реалізації прав внутрішньо переміщених осіб на соціальну підтримку в сучасній Україні. 2024. URL: <https://www.pereselenci.kh.ua/=2639>.

20. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18n171>.

21. Про облік внутрішньо переміщених осіб. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BFText>.

22. Про статус громадян, які в умовах війни були переміщені в рамках території України. Правозахисна група «СІЧ». 2024. URL: <https://sich-pravo.org/pro-status-gromadyan-yaki-v-umovah-vijny-peremishheni-v-ramkah-terytoriyi-ukrayiny/>.

23. Сорокіна Н. Г. Аналіз основних вимог до етичної поведінки державних службовців в Україні: правовий аспект. Аспекти публічного управління. 2017. Том 5. №1 2 (39-40). С. 13-18.

24. Тищенко І. О. Правова природа електронних послуг в Україні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2014. №4. С. 243-247.

25. Трубавіна І.М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основа ведення випадку в соціальній роботі з ними. 2022. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8a338e50-a725-4397-b169-15f24fe6f832/content>.

26. У кожного четвертого ВПО, який переселився на Львівщину, житло знищене або пошкоджене, – результати дослідження. Fama. 2024. URL:

<https://fama.agency/sotsialni-trendy/u-kozhnogo-chetvertogo-vpo-yakyj-pereselyvsya-na-lvivshhynu-zhytlo-znyshhene-abo-poshkodzhene-rezultaty-doslidzhennya>.

27. Циганов О. Г. Теорія адміністративних послуг та її реалізація в країнах Європейського Союзу та в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 110-113.

28. Чечель А.О., Верительник С.М., Палкіна В.І. Громадянське суспільство як сфера взаємодії держави, бізнесу та громадян. Сучасні проблеми державного управління в умовах системних змін: збірник наукових праць ДонДУУ. 2019. Т. XX. Вип. 312. С. 196-205.

29. Civil society. European Observatory on Health Systems and Policies. 2024. URL: <https://eurohealthobservatory.who.int/>

30. Convention and Protocol relating to the Status of Refugees. 2024. URL : <http://www.unhcr.org/protection/basic/3b66c2aa10/convention-protocol-relatingstatus-refugees.html>.

31. Development and resources for refugees and IDPs in Lviv region. Mental Health: Global Challenges of XXI Century. 2024. URL: <https://mhgc21.org/en/News/Development-and-resources-for-refugees-and-IDPs-in-Lviv-rego>.

32. Doing Business. Comparing Business Regulation in 190 Economies. 2023. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bit-stream/handle/10986/32436/9781464814402.pdf>.

33. Economic Freedom of the World. Annual report. 2023. URL: <https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom-of-the-world-2023-annual-report>.

34. Goncharuk N., Cherednychenko A. Modernization of Public Administration in Ukraine during the War and in the Post-War Period in the Context of European Values. Аспекти публічного управління. Том 10. № 6. 2022. С. 46-54.

35. Ian R. Macneil. The Many Futures of Contracts. Los Angeles, Calif. : Gould School of Law, the Law Cen- ter Univ. of Southern California, 1974. 126 p.

36. Integration of young people into the labour market with particular focus on traineeships. Eurobarometer. 2024. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2964>.
37. Internal Displacement. IOM. UN MIGRATION. 2023. URL: <https://www.iom.int/internal-displacement>.
38. Latynin M., Pastukh K., Tarasenko D., Shevchenko S., Munko A. Public administration in the economic sphere in Ukraine: strategic approach. *Estudios de Economía Aplicada*. Vol.39. No5. 2021. P. 54-69.
39. Lawrence M. Friedman. Legal Culture and Social Development. *Law & Society Review*, 4(1). 1969. P. 29-44. URL: <https://www.jstor.org/stable/3052760>.
40. Lukashevych V., Deev V., Kaliuga V. Uzunova O., Rud D. (2020). Modern law enforcement agencies of Ukraine: reform problems and development prospects. *Revista Gênero E Interdisciplinaridade*, 1(01). 2022. URL: <https://www7.tau.ac.il/ojs/index.php/til/article/view/240/216>.
41. Macaulay S. Non-Contractual Relations in Business: A Preliminary Study. *American Sociological Review*, 28(1). 1963. P. 55-67.
42. Mautner M. Contract, Culture, Compulsion, or: What Is So Problematic in the Application of Objective Standards in Contract Law? *Theoretical Inquiries in Law*, 3(2). 2002. P. 545-575.
43. Nalyvaiko L., Chepik-Tregubenko O. Main Directions of Effective Interaction of Public Authorities and Institutes of Civil Society. *Legislation of EU countries: history, shortcomings and prospects for the development: collective monograph*. Frankfurt (Oder): Izdevniecība «Baltija Publishing, 2019. P. 197–214.
44. Ogus A. The Economic Basis of Legal Culture: Networks and Monopolization. *Oxford Journal of Legal Studies*, 22(3). 2022. P. 419-434.
45. Orlova N., Mokhova J. The Ukraine's competitiveness enhance mentin conditions of sustainable economic development. Transformational processes the development of economic systems in conditions of globalization: scientificbases, mechanisms, prospects: collective monograph. Riga: «Landmark» SIA, 2018. Vol. 1.

pp. 69–80.

46. Reznik O., Andriichenko N., Zvozdetska I., Zarosylo V. Assessing the activities of the police as a part of the national security sector: experience and prospects. *Revista Gênero E Interdisciplinaridade*, 1(01). 2020. URL : <https://doi.org/10.51249/gei.v1i01.32>.

47. Romanenko Y.O. Place and role of communication in public policy. *Actual Problems of Economics*. No176 (2). 2016. P. 25–31.

48. The Global Talent Competitiveness Index 2021. URL: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/globalindices/docs/GTCI-2021-report.pdf>.

49. The Global Talent Competitiveness Index 2022. URL: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2022-Report.pdf>.

50. The Global Talent Competitiveness Index 2023. URL: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2023-report.pdf>.

51. Ukraine internal displacement report. General population survey. Round 16. April 2024. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/GPS_R16_IDP_April_2024.pdf.

52. United Nations Guiding Principles on Internal Displacement. 2024. URL: <https://documents-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/98/104/93/PDF/G9810493.pdf>.

53. United Nations. «E-Government Survey 2018. Gearing E-Government to Support Transformation towards sustainable and resilient». 2022. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2021-Survey/EGovernment%-20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf.

54. WVS/EVS Joint. WVS. 2023. URL: <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSEVSjoint2022.jsp>.